

Duitse inspiratie

Kinderopvangorganisatie **Speelwerk** wil in de omgeving van Meppel een natuur-bso oprichten. Ter inspiratie maakte een reisgezelschap onder leiding van Serv Vinders een studiereis naar Berlijn, waar natuurlijke kinderdagverblijven (*waldkita's*) en bso's (*waldhorts*) werden bezocht. De projectmedewerker van de nog op te zetten natuur-bso, **Dox Poiesz**, hield een dagboek bij van deze inspirerende studiereis.

**Zondag
8 november**

'De treinreis werd gebruikt om elkaar beter te leren kennen. Aangekomen in Berlijn werden wij ontvangen door Serv Vinders van Childcare, onze begeleider en organisator van deze studiereis. Eerst met het openbaar vervoer naar het hotel, inchecken en.... op pad. De stad verkennen!'

Maandag 9 november

'We gingen met een taxi naar een noordelijke wijk van Berlijn waar Waldkindergarten Waldmäuse was. Een *kindergarten* is net zoiets als bij ons de kinderopvang. Het belangrijkste verschil is de leeftijd. In Nederland is dit van nul tot vier jaar, in Duitsland van een tot zes jaar. Wat ons meteen opviel toen we daar aankwamen, was de immense buitenruimte. Het dagritme is verschillend, omdat ze in Duitsland een tweede *Frühstück* kennen: het tweede ontbijt dat ongeveer om half elf wordt gegeten. Dat nemen de kinderen zelf mee van huis. Bij de Waldkindergarten wordt dit tweede *Frühstück* buiten gegeten, tenzij het weer echt te slecht is. Hierna blijven de kinderen ook buiten tot de lunch, een warme maaltijd, die door de kleintjes om half een en door de grotere kinderen om half twee wordt gegeten. Daarna gaan ze als het mogelijk is weer naar buiten. Als het een beetje miezerig of koud is, trekken de kinderen grotendeels zelf hun warme kleren en regenkleding aan en nemen hun eigen rugzakje met ontbijt mee. Het bos is de speelplek die ook voor de speelmaterialen zorgt. Takken, zand en blaadjes zijn samen met de fantasie van kinderen voldoende voor een leuk spel. Ook omgevallen bomen zijn heel spannend. Als de kinderen willen, kunnen ze ook met gereedschappen werken: kleine zaagjes, zakmessen, hamers en spijkers. Onder begeleiding leren kinderen hoe ze hier veilig mee om moeten gaan. We zagen ook kinderen klauteren, met takken sjouwen of in de grond graven (met lepels). De kinderen liepen niet weg, maar bleven in het zicht van de leiding. Daar zijn heel duidelijke afspraken met de kinderen over gemaakt. Het verbaas-

de ons om te zien hoeveel verantwoordelijkheid kinderen aankunnen, als ze de kans krijgen. Zouden wij dat in Nederland ook durven?

We hadden daarna nog een gesprek met de directeur van dit kinderdagverblijf, Alfred Cybulska, over hoe goed het is om de kinderen in de natuur te laten spelen. Kinderen leren omgaan met gevaar, hun lichamelijke ontwikkeling wordt gestimuleerd, ze zijn buiten en ze bouwen daarmee een goede weerstand op. En, ze krijgen respect voor de natuur, leren de seizoenen kennen en zien welke beestjes en planten er leven en groeien.

's Middags gingen we kijken bij Bos-bso Waldhort Reinwälder. Een pipowagen die in een stuk bos aan de rand van een wijk staat. Daar worden twintig kinderen opgevangen in de leeftijd zes tot twaalf jaar. De kinderen komen om half twee uit school en krijgen daar dan eerst warm eten, dat in grote "warmhouddozen" wordt aangeleverd. Na het eten spelen kinderen in het bos. Ook hier is opvallend weinig speelgoed, omdat de kinderen zelf hun inspiratie en materiaal uit het bos halen. Daarna gaan ze met de groep op ontdekkings- en speelexpeditie het bos in. Dat is elke dag mogelijk, omdat alle kinderen vijf dagen in de week vanaf half twee op de bso zijn. De scholen zijn op die tijd al klaar, zodat kinderen veel langer naar de bso kunnen. De kinderen gaan ook hier weer vijf dagen per week naar de *HORT*. En net als in het kinderdagverblijf zijn hier zagen, hamers, messen en spijkers. En goede afspraken en kinderen en groepsleiding die daarmee om kunnen gaan.'

Dinsdag 10 november

'De volgende morgen startten we met een wandeling, maar al snel stapten we in de S-bahn op weg naar de Fläming Grundschule. Deze *Grundschule* is een basisschool met 600 leerlingen tussen de zes en twaalf jaar met een "groen" schoolplein. Opvallend aan dit schoolplein zijn de bosschages, maar nog meer de zandvlakten met waterpompen. In de zomer kunnen de kinderen met water en zand eindeloos spelen. Volgens de gepensioneerd directeur van de school moest iedereen die in de school werkt er heel erg aan wennen dat de kinderen nat en vies werden in de pauze. Nu is het heel gewoon. Door kinderen zelf verantwoordelijk te laten zijn, leren ze ook dat het niet fijn is om twee uur met een natte broek in de klas te zitten.

Opvallend was de enorme, twee meter hoge steen. Samen met een kunstenaar hebben kinderen deze steen uitgehouwen met beeltenissen en holtes en uitstulpingen, zodat zij erop kunnen klimmen en zitten. Deze steen stond op een stuk zand en bij navraag bleek dat er in negen jaar tijd pas één keer een kind vanaf was gevallen; toevallig precies de dag voor ons bezoek. Ook hier werden kinderen aangesproken op

hun verantwoordelijkheid ten opzichte van hun omgeving en ten opzichte van elkaar, en het werkt.

Die middag kregen wij het ultieme buitenspelen voorgeschoteld bij een bezoek aan Abenteuerspielplätze Kolle 37. Daar maakten we mee hoe kinderen van zes jaar en ouder zelfstandig hutten bouwen en onder begeleiding vuur kunnen maken. Er is een smidse, waar de kinderen onder begeleiding van een smid zelf leren smeden, een muziekstudio, een stentijdperk hut en een echte bakkersoven. Net als bij de andere bezoeken viel het heel erg op dat de kinderen hier zelf verantwoordelijk zijn. Er zijn natuurlijk altijd professionals bij als er kinderen aan het bouwen zijn.

Omdat in Berlijn veel te zien is en Serv Vinders veel weet van Berlijn, maakten we daarna een wandeling en bezochten het Neues Museum, waar een beroemd Egyptisch masker van Nefertiti te bewonderen is.'

Woensdag 11 november

'Onze laatste dag! Na lang zoeken bereikten we eindelijk de nieuwste Grüne Grundschule. Op een terrein

waar eerder een adellijke familie woonde, was nu een school. Alles was heel oud, er moest nog heel veel gebeuren. De school is opgericht door ouders die vinden dat ruimte en natuur voor de kinderen heel belangrijk zijn. Ondanks

dat het een oud gebouw was, was er voor kinderen een heel warme en gezellige sfeer gemaakt en natuurlijk.... ruimte, ruimte, ruimte. Zo veel en zo groot! Bijzonder aan de tuin was het hemelbed met een dak van plexiglas. Al liggend in bed kun je heel comfortabel kijken naar de hemel, boomblaadjes en takken.

Lekker warm en droog. Net als bij de andere locaties is er een waterpomp. Water en zand zijn overal. In Berlijn is dit erg belangrijk. Kinderen moeten kunnen spelen met water, omdat dat aantrekkingskracht heeft op kinderen. En de combinatie van water en zand is echt onmisbaar in de ontwikkeling van het kind. Natuurlijk is er in deze school ook veel aandacht voor de natuur. Elke woensdag is *Waldtag*. De kinderen gaan onder leiding van een bioloog en een leerkracht op pad en leren door spelletjes heel veel over de natuur: tellen, woorden raden enzovoort. Na afloop maakten we met Alfred Cybulska, de directeur van kinderdagverblijf Waldmäuse, afspraken voor de uitwisseling die Spielwerk in april gaat organiseren voor een aantal pm'ers in samenwerking met Serv Vinders. Werken in een *Waldkindergarten* zal vast en zeker voor pedagogisch medewerkers die daar hart voor hebben een heel bijzondere en leerzame ervaring zijn!' «